

ЧАГАЛАЛАР

САГЫШ-СЕТКИЛ ИЛЕРЕЛИ

Дуржугалыглар чугаалап тур АЖЫЛЫНГА БЕРДИНЗЕ

Тыва Республиканың Чаада 1995 чылдың апрель 15-те республиканың көдээ ажыл-агый бундүрүтүлгелерин ээле ор...

«Торгалык» совхоз ол чылдың октябрда хурдалан, совхозду кезигуерун, тускый өртоминтер ноябрь 22-де түнел хуралы артырған.

Мен ичкен «Калдыбай» кооперативтин удуртукчууларын. Эге дээринде ла...

Ол чүдүлөр соолунда барып, чыдап, шиптирлеттинмес айттырг алган. Благы...

Капитан Тудуш Кеңил-оолга командирлаган тыва эки туралы атыгы аскадронун командири...

КАТЧЫП АЛЗА

Экономика кризистин улум ханнал орарында улуг заводтар, фабрикалар колдуу тур...

Ооң чижээге улуг-даа ырайын, Кызылдың бундүрүтүлгелеринден көрүп болур: Элегес аксынын тууйбу за...

Мэң саналым, бо үстүндө ады кирген бундүрүтүлгелер катчып алгаш, чыгыс улуг бундүрүтүлгө түвү кылдыр акылда...

Мал чизезин, оң эге үчөдүн шын тургузарынын орнуна, Екатерина Монгуштуң койларына турган кырган хойлары «пайга аларым ол» дээш Шуур-оол Куулар үе...

Мурнулда «Калдыбай» көдээ ажыл-агый кооперативин удуртукчуу.

АМЫДЫРАЛДЫҢ БОРАЛГАКТАРЫ

ХАЛАС АКША ДЭЭШ...

Амгы бо чурттап турар үе-вис-даа «магалыг-дыр». Кушай-на бар болза, чүвү күзей-дир сен, ону ылап чедип алып...

Чижээпте чугаалаарга, чамдык өг-бүлелер акшалыг-ла болур дээш, баддала чок чурттап...

«КАЙДА СИЛЕР, КУЛЬТУРА АЖЫДАКЧЫЛАРЫ?»

Культура ажылдакчыларының ажыл-ижи төвөр эвес, хүнсездир, хондур-даа халыш-пураарына төнүч чок үчүдүр...

Келер ишказыгый. Ол хиревиде күчүрлөр оозунга-даа чалышса, ырак-уак оруктагы болгачы-ла айттып турарлар.

ган. «Че, акырбас боор оч, чоңуң чоң оруунга маппа-балгат кайың устур» деп кижик...

Шынап-ла, үр-даа болбаанда, машина даажы дыңнаган. Келээ-ле, кожуун чагырамычым боон-тур. Күжүр-лөр хөлчөк-ла амьраан дивесилер бе...

ШУУГААР БЕТИНДЕ БОДАН

Улуг улус черле чөктүр боор чүвө. Бичик кижилер дыйнап турда, болур-болбас...

Бар-ле катап мындыг таарылга болган дээр. Кожуунуң бөлүк культура ажылдакчылары көдээ суруга хөлчөк солун оюн-тоглоою көрүткөп...

Кы.м-даа, чүү-даа уттундурбаан

ДАҢГЫРААНГА ШЫНЧЫ БОЛГАН

Капитан Тудуш Кеңил-оолга командирлаган тыва эки туралы атыгы аскадронун командири...

Ирит болган өскөлөр-биле калы айтканган. Башкында дайчылар оренчиктери Сотна Оюң...

Саягач-оол сууду-ла тайбыш акшылдык, акыл-шиптич кижилер. Шериг элбачында арттирип чорбаан, өскө шитери ышкып холугна өктүг боо-даа, бистиг селеме-даа...

Саягач-оол Оюңун тайбыш-ла, дайында үезинде кылган үчүдөгү «ТАР-нык, ССР-нин чаватары» беди-биял үнөлөт. Ол хой салгыч ордуна, медальдарың эйлекчи...

Ында-мында

КОЖАЛАРЫМ БУЯНЫ

«Чек» ательсинин подвалында иилдиг атыгы өржү-даа бол, улуг дыка элөөң хелти «декилес» садар салыг бар.

Бистин Чаа-Хөл суурда өңчүлүң аңгы айы хевиринде 14 салды бар. Кожуунда чыгыс пекарня бар. Бистин «Белек» куудуузунда, мэң кожаларым Виктор, Наталья Дугар-Суруңор өскө салдыкларга бодалар, чоңа ачы-буяң чедирер таласы-биле черле онза болуп турар.

арткенде, 30 муң рубльге чийгей бээр. Оон арткан, улус салып албаан хелти уруглар бажыны дээш ишкып черлерге халас бериптер.

Кожамыс Абаканда алма-чеди хире иилдиг салдылар бар болза, Кызылда бо «СОЮНД-ХЭНД» амдызында чагыс. Бичылаа-даа салды алдыклар чөөрту аңа чачыгып, оок эштери база көстүп кээр дээринге эелери бүүрелдиг.

АРЫГ-БАЖЫ ЧУРТТУГ ФРОНТУЧУ

Ада-турттуг Улуг дайымык киржикчи Тимофей Федотович Бочкарев-биле телефон дамыштыр чугаалашкан, бажынынга челе бердим. Дугуршкан шалгы-бесты оод экин сокандым. Бажының дугу агар берген, узун турт-сының кырган эжинти ажыткан: «Кирин моорланар, алдычың деп тывалап чугаалаарга, алак кайган калган мен. Бир шак бурунгар телефонлажып турувуста, чыгыс-ла тыка сөө атаван кыргына болгай. Уруун кий дээш: — Биске няя сүттүг шалда өкөлд. кызым—дей тып кагып.

байжы турду»—деп, чугаа калдында бо-ла сактып орак кийи бодуу. Улуг сержант Тимофей Бочкарева баштаган пулеметчулар 1941 чылдың августтан эгелөөң, 1943 чылдың январь 18-ке чедир чекке-чекше фашистерин уатканна дээрин. Ол үениң дургузунда Тимофей Бочкарев ики катал ара балгалаткан. Баштай Волхон хоорайны хостан турган калды-доңкуу тулуун күн үезинде, пеметтерин чыгышты огу оод домонзин мөң ээдин хире деген. Онуда ол тоовайн, шыдажып үнөт. А ийини балыгаанчын кезээ-назыда эгинмес кылдыр артка, 1943 чылда январын чыккылаа сөк хүптеринде күштүг «Батюналарын» чалбыштыг оотурга шыдашкан, немештер хоорайдан дезин үнүң элөөңөр. Эң аки шериг машина-техникаларын, хоорайнын өртө улуг эдилелерин поезиде чүдүрүп, Берлинге олар чорудан турган. Сержант Бочкаревуң пулеметчүлары дайымын чүкчүтүк поезидин ээтирбес деп эйлектиг даалганы алган. Дайымын дивог күжү-лаа чөпсө-даа хей турган. Ша мындыг ден эвес тулуунун күнүнү үезинде команди Тимофей Бочкарев бажыны аары-биле балгалаткан Бичылаа-даа ооң дайычылары

ЭКИ КЫЛГАН АЖЫА — ЭЛЕП ЧИТПЕС АЛДАР

Талгы-ла чөрби чыл бурунгар Тес-Хемнин Берг-Дага Кулытура бажыны Москвага болган Тыванын студент тудуг ортдарты база тус чөрин туудукчулары аягылаа кирген. Ийн кал өргезин туртарула «Тес-Хем» совхозту директор боп ачылган чорайн, Биче-оол Сержиевич Доюдунуң алды тывыккан. Суму чыгырмазын хүлөп алган шиптирин чок кожуун чагырганы, «Тес-Хемнин чалгылары» аттыг чоңа чыгал болган уран чүүд каттымышкыны, сумуда албан-органнация черлери деткип, үнөлелди берген.

ҮЕ ЭРТСЕ - ДАА

Мугур-Аксында урууларын уран чүүд шыкыла тургустунганда бээр өлөөң үе эртен. Чөкө-же бичик чаштар ук шыкыла даа өгө билгилерин ал, боттарың билгил-мергежилин улумчылары-биле найыс-сылдык уран чүүд үчүлдешчин дооспаң дээр... Оларын бирээниң Колбак-оол Сотнаев Салчак хамааржыр. Ол бичизинде турму музыкага салым-чаянын болган ортумақ школына дооскан соода, Мого-Бүренге көдээ клуб эгелекчилеп, ыры башкылап, акылының эге базамын оон ужуктаан.

1993 чылда Улан-Удэтин культура институтун бот-өөдигиле-биле чединчинин доосун алган Амгы үеде Колбак-оол Сотнаев Мугур-Аксы уран чүүд школынын директору. Удуртукчу ажылдан аңдыда, ол он ажык ырларың автору, бот-тывыгыр композитор болган кожуун, республика чергелиг фестивалдарын каш дактыр тилекчиин. Башкының чедикшинин аягылы дээш Кулытура жамык каш удаа шаңнап-мактап келген — чоң мурунунга оон ачы-хавыааның херечин.

Аняй-Хаак ДАГА. Олга САНДАРАА.

дамынчы онаалганын төлөтин-биле күсөткөткөр. Тимофей Федотович шериг госпиталдарына элөөн каш айларда эметсө-даа, оң ий караа шууг көзүлбөстөң, Бичанган бирги бөдүктүн ивалиди болуп, фронтуда төрөөн Тываынче, төрө чонунче чачын келген. Улуг-Хемниң Шагаа-Арыга турмуңу чурттай берген. Ол ийн кыстыг, бер оолдуг Олар тус-туста өг-бүдөлүг.

Т. Ф. Бочкарев — Ада-турттуг Улуг дайымын хоотуну бөгүнде бөмбүрөктинд өг-бө бундунарында хан төгүтүшүнүг дайынар болуп турарына сактып човат улус-чонун чүгө тайбында чорун болза, амьдыралдын бөгөлери калчак-даа алып арттир болур деп чагып сургач оран болу.

Иван КЕЛИК-СЕНТИ. Кызыл хоорай, (Гонорарын солунга арттырдым).

Немере

Эртен чыдап Иленика ортумақ школынын дузалап ажыл-агый кожуун школыларынның аразына шыдгараш, бирги черин чаалап алгаш, шаңнал-макталга төлөптү болган. Школянын дузалап ажыл-агый ол күзүн бөдүнүч шөлүндө Каргофельдин 20 тинча, куластынын 5 тинча дүжүдү, эвези эвес нотаа айваан ажап алган. Бо-даа болза школянын иштики хергелдеринге черле шору немере болганы биддинир.

Түлүш КАРЫМА. Бистиң көрр.

